Viikkokatsaus
28 • 12.7.2018

BOFIT

Venäjä

Venäjän tuonnin kasvu hidastui ja ulkomaisen pääoman nettovirta kääntyi negatiiviseksi. Maksutaseen ennakkotietojen mukaan Venäjän tavara- ja palveluviennin dollarimääräinen arvo kasvoi huhti-kesäkuussa lähes 30 % vuotta aiemmasta. Kiihtyneen kasvun taustalla oli lähinnä öljyn hinnan nousu, sillä muun viennin kasvu hidastui hieman. Vientitulojen ripeä kasvu ei kuitenkaan heijastunut tuontiin, vaan tavara- ja palvelutuonnin vuosikasvu hidastui edelleen tuntuvasti ja oli huhti-kesäkuussa enää 9 % dollareissa laskettuna. Euromääräisesti tuonti kasvoi vain prosentin vuotta aiemmasta, koska euro oli dollariin nähden selvästi vahvempi kuin vuotta aiemmin. Vaihtotase oli huhti-kesäkuussa jälleen huomattavasti ylijäämäinen ja vuositasolla ylijäämä vastasi jo noin 4 % BKT:stä.

Rahoitustaseen puolella Venäjälle suuntautuva ulkomaisen pääoman nettovirta oli huhti-kesäkuussa 17 mrd. dollaria negatiivinen. Tämän on arveltu heijastaneen Yhdysvaltain huhtikuussa asettamista lisäpakotteista aiheutunutta epävarmuutta, sillä viimeksi yhtä suuria lukemia kirjattiin vuosina 2014–15. Etenkin julkisen sektorin sekä pankkien ulkomainen velka väheni. Lisäksi venäläiset pankit kotiuttivat ulkomaisia sijoituksiaan selvästi enemmän kuin tekivät uusia.

Ulkomaisen pääoman nettovirta Venäjälle

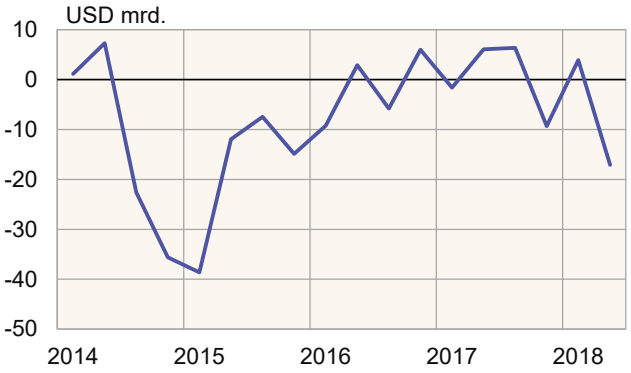

Lähde: Venäjän keskuspankki

Venäjän inflaatio pysyi matalana, inflaatio-odotukset kuitenkin nousussa. Kesäkuussa kuluttajahinnat nousivat 2,3 % vuotta aiemmasta. Inflaatio hidastui hieman toukokuusta, jolloin se oli 2,4 %. Hidastumisen taustalla oli etenkin elintarvikkeiden halpeneminen – niiden hinnat laskivat 0,2 % vuotta aiemmasta. Tätä selittävät osaltaan vihannesten ja hedelmien viime vuoden alkukesän korkeat hinnat. Muiden tavaroiden hinnat nousivat 3,7 %, ja palveluiden hinnat 4,1 %. Ruplan heikentyminen huhtikuussa on saattanut nostaa jonkin verran ainakin tavaroiden hintoja.

Keskuspankin kyselytutkimuksessa kotitalouksien inflaatio-odotukset nousivat kesäkuussa ensi kertaa vuoden 2017 alun jälkeen. Nousua näyttää selittävän etenkin polttoaineiden hinnannousu. Venäjän keskuspankki seuraa mm. inflaatio-odotuksia päättäessään rahapolitiikasta. Keskuspankin seuraava korkokokous on 27. heinäkuuta.

Keskuspankin tavoitteena on 4 %:n inflaatio tämän vuoden lopussa. Ensi vuoden budjettiehdotus sisältää mm. arvonlisäveron nostamisen 18:sta 20 %:iin. Finanssiministeriön mukaan se nostaisi ensi vuoden inflaatiota 1,3 %-yksikköä ja keskuspankin arvio on noin 1 %-yksikkö.

Venäjän alustavassa budjettikehyksessä lähivuosien tulo- ja menoarvioita korotettiin reippaasti. Finanssiministeriön esittelemässä alustavassa kolmivuotisessa budjettikehyksessä vuosien 2019 ja 2020 federaatiobudjetin tuloarviota on korotettu noin 4 000 mrd. ruplalla (63 mrd. dollaria tai 3-4 % BKT:stä) verrattuna nykyiseen budjettilakiin. Mittava korotus perustuu pääosin korkeampaan öljynhinta-oletukseen ja siitä johtuviin suurempiin öljy- ja kaasuverotuloihin. Uudessa kehyksessä Urals-öljyn tynnyrihinnaksi arvioidaan noin 60 dollaria vuosina 2019-21, kun se nykylaissa on vain noin 40 dollaria. Toinen keskeinen budjettiin leivottu lisätulojen lähde on parhaillaan duuman käsittelyssä oleva arvonlisäveron korotus, jonka arvioidaan kasvattavan tuloja 600-700 mrd. ruplaa vuosittain.

Myös menoja suunitellaan uudessa kehyksessä lisättävän vuosina 2019–20 noin 10 % vuodessa nykyiseen budjettilakiin verrattuna. Pääosa lisämenoista, eli noin 1 200 mrd. ruplaa (19 mrd. dollaria) vuosina 2019 ja 2020 aiotaan suunnata presidentti Putinin toukokuun ukaasin toteuttamiseen, mutta tarkempaa erittelyä ei ole vielä esitetty. Finanssiministeriö ehdottaa myös Kehitysrahaston perustamista federaatiobudjetin puitteissa infrastruktuurihankkeiden rahoittamiseen. Rahaston kooksi kaavaillaan 3 500 mrd. ruplaa vuosille 2019–24 ja se on määrä rahoittaa lähinnä valtion velalla.

Ennakoitua runsaammat tulot nostavat julkisen talouden myös selvästi ylijäämäiseksi vastoin aiempia odotuksia. Ensi vuoden ylijäämäksi arvioidaan jopa lähes 2 % BKT:stä. Federaatiobudjetin rakenteellinen alijäämä budjettisäännön mukaisella öljyn hinnalla (noin 42-43 dollaria tynnyriltä) pysyy kuitenkin lähivuosina noin puolessa prosentissa BKT:stä, vaikka budjettisäännön mukaan sen pitäisi olla vähintään tasapainossa. Budjettikehyksen käsittely jatkuu duumassa.

Venäjän federaatiobudjetin menot (nykyinen laki ja uusi kehys)

1 000 mrd. ruplaa	**2019**		**2020**	
	Nyky	Uusi	Nyky	Uusi
Yhteensä	**16,4**	**17,9**	**17,2**	**18,9**
Puolustus ja kansallinen turvallisuus	4,9	5,0	4,9	5,1
Sosiaalipolitiikka	4,7	4,9	4,9	5,1
Talous ja hallinto	3,6	3,5	3,7	3,4
Koulutus ja terveydenhuolto	1,1	1,2	1,2	1,3
Toukokuun ukaasi	-	1,2	-	1,2
Muut	2,0	2,2	2,5	2,8

Lähde: Venäjän finanssiministeriö

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 09 183 2268 • Web: www.bofit.fi

Päätoimittaja Jouko Rautava • Sähköposti: jouko.rautava @bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.

Viikkokatsaus
28 • 12.7.2018

BOFIT

Kiina

Yhdysvallat ja Kiina asettivat tuontitulleja toisilleen; kauppakiistojen syventyminen uhkaa. Yhdysvaltojen ensimmäiset ainoastaan Kiinan-tuontiin kohdistetut tullit astuivat voimaan 6.7. 25 prosentin tuontitullikorotukset on kohdistettu tuotteille, joiden vuosituonnin arvo on noin 34 mrd. dollaria. Heti tullien astuttua voimaan, Kiina asetti samansuuruiset tullikorotukset tiettyjen yhdysvaltalaistuotteiden tuonnille. Kiina myös valitti Yhdysvaltojen tulleista WTO:hon.

Yhdysvaltojen tullit on kohdistettu Kiinan protektionistista teollisuuspolitiikkaa vastaan, ja reilun 800 nimikkeen listalla on lähinnä teknologiatuotteita, kuten ajoneuvoja sekä koneita ja laitteita ja niiden komponentteja. Eräiden arvioiden mukaan kiinalaisyrityksiä enemmän Yhdysvaltojen tullit kohdistuvat kansainvälisten yritysten Kiinassa valmistamiin tuotteisiin ja iskevät näin erityisesti kansainvälisiin tuotantoketjuihin.

Kiinan tullikorotukset on kohdistettu vajaalle 550 yhdysvaltalaistuotteelle, pääasiassa elintarvikkeisiin (ml. soijapavut) sekä joihinkin autoihin. Yli puolet Yhdysvaltojen soijapaputuotannosta suuntautuu vientiin ja noin 60 % viennistä Kiinaan. Soijapavut kattoivat viime vuonna lähes 10 % Yhdysvaltojen Kiinan-tavaraviennistä. Soijan hinta Yhdysvaltojen markkinoilla onkin tippunut voimakkaasti. Kiinan tullikorotukset on kohdistettu maatalouteen, ja arvioiden mukaan ne osuvat raskaimmin yhdysvaltalaistuottajiin osavaltioissa, joissa Trumpin kannatus on vahvaa.

Nyt voimaan tulleet tullit ovat osa presidentti Trumpin kesäkuista ilmoitusta asettaa 25 %:n tullikorotukset kiinalaistuotteille, joiden tuonnin arvo on 50 mrd. dollaria. Loppujen, vajaan 300 tuotenimikkeen lista on tarkoitus vahvistaa kuulemisprosessin jälkeen ja tullien odotetaan astuvan voimaan elokuussa. Kiina on jälleen sanonut vastaavansa korotuksiin samansuuruisesti ja julkaissut listansa 16 mrd. dollarin yhdysvaltalaistuontinimikkeistä (sis. mm. raakaöljy ja maakaasu).

Kuluvalla viikolla presidentti Trump lisäsi kierroksia Kiinan vastaisessa kauppakiistassa ja Yhdysvallat julkaisi listan uusista tuotteista, tuonnin arvoltaan 200 mrd. dollaria, joihin aiotaan kohdistaa 10 prosentin tuontitullikorotukset. Tuotelistalla on laajasti materiaaleja ja komponentteja sekä kuluttajatavaroita. Lista on avoinna kommenteille ja uudet korotukset voivat tulla voimaan aikaisintaan syyskuussa. Tämän jälkeen tullikorotukset olisi kohdistettu noin puoleen Yhdysvaltojen Kiinan-tuonnin arvosta, joka viime vuonna oli 526 mrd. dollaria. Vastaavasti Kiinan tavaratuonti Yhdysvalloista oli 155 mrd. dollaria. Yhdysvaltojen liike-elämä on suhtautunut uusiin tullikorotuksiin penseästi, korostaen niiden vähentävän investointihalukkuutta ja nostavan kuluttajahintoja.

Tällä hetkellä voimassa olevien tullien suorien vaikutusten Kiinan talouskasvuun on arvioitu olevan vähäinen. Huomattavasti suurempi vaikutus on kauppakiistojen kärjistymisen lisäämällä talouden epävarmuudella, joka voi vaikuttaa yritysten pidemmän aikavälin investointihalukkuuteen, sekä pirstoa globaaleja tuotantoketjuja.

Kiina ja Venäjä asettavat eniten esteitä eurooppalaisyritysten kaupalle ja investoinneille. EU-komission kaupan ja investointien esteitä käsittelevän vuosiraportin mukaan kansainvälisestä finanssikriisistä alkanut protektionismin kasvu jatkui viime vuonna. Vuoden 2017 lopulla komission tiedossa oli 396 eurooppalaisyritysten toimintaa oleellisesti haittaavaa kauppapoliittista estettä. Vaikka EU onnistui poistamaan 45 estettä, voimassa olevien esteiden määrä kasvoi parilla kymmenellä vuodesta 2016.

Epäreilujen kaupan ja investointien esteiden määrän kärjessä ovat Venäjä ja Kiina. Kiinan raportoidaan ottaneen viime vuonna eniten käyttöön uusia eurooppalaisyrityksiin kohdistuneita liiketoiminnan rajoituksia (10 kpl) perässään Venäjä (6 kpl). Kiinan kanssa EU onnistui poistamaan 7 rajoitusta, Venäjän kanssa vain yhden.

Viime vuonna Kiinassa eniten huolta eurooppalaisyrityksille aiheutti kesällä voimaan tullut kyberturvallisuuslaki ja sen toimeenpano, jotka uhkaavat yritysten toimintaedellytyksiä. Venäjällä uusista eurooppalaisyritysten toimintaedellytyksiä heikentävistä toimista esille taas nousevat erityisesti uudet valtionyritysten hankintoja koskevat määräykset, jotka suosivat voimakkaasti kotimaisia yrityksiä. Autoteollisuus kohtaa molemmissa maissa paljon epäreilua kohtelua.

Suurin osa raportoiduista kaupan esteistä on ns. rajantakaisia eli rajoituksia, jotka koskevat palveluja, investointeja, julkisia hankintoja, tekijänoikeuksia ja teknisiä määräyksiä. Perinteisemmät kaupan esteet, kuten tullikorotukset, määräkiintiöt, terveys- ja kasvinsuojelumääräykset, tuontilisensiointi ja suoranaiset kaupankäynnin kiellot, luokitellaan rajatoimiksi.

Kiina on myös maa, jonka epäreiluja käytäntöjä vastaan on viime vuosina nostettu eniten kanteita Maailman kauppajärjestö WTO:ssa. WTO:n tilastojen mukaan vuosina 2007–2018 jokainen G20-maa on aloittanut ylivoimaisesti eniten polkumyynti- ja suojatulliselvityksiä nimenomaan Kiinaa vastaan. Kiinaa vastaan nostettujen selvityspyyntöjen määrä vaihtelee huomattavasti Yhdysvaltojen ja Intian yli sadasta EU:n reiluun 60:een, Venäjän 10:een ja Saudi-Arabian yhteen. Kiina puolestaan on nostanut polkumyynti- ja suojatulliselvityksiä eniten Yhdysvaltoja vastaan.

EU-maiden yritysten kohtaamien kaupan esteiden lukumäärä eniten esteitä asettaneissa maissa

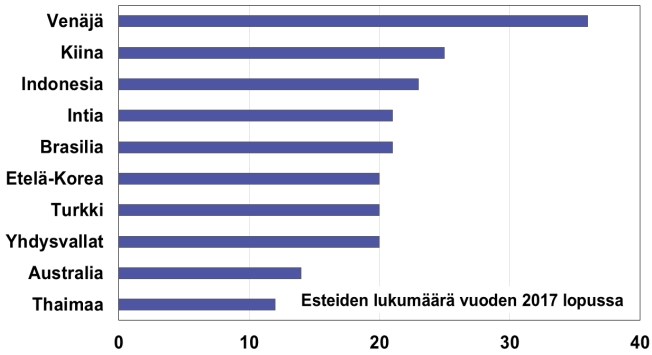

Lähde: EU Commission Market Access Database

Suomen Pankki • Siirtymätalouksien tutkimuslaitos, BOFIT
PL 160, 00101 Helsinki
Puh: 09 183 2268 • Web: www.bofit.fi

Päätoimittaja Jouko Rautava • Sähköposti: jouko.rautava @bof.fi
Aineisto on toimitettu eri lähteiden perusteella.
Suomen Pankki ei takaa aineiston kattavuutta tai oikeellisuutta.
Julkaisussa esitetyt mielipiteet eivät välttämättä edusta Suomen Pankin kantaa.